

**AYOLLARDA SURUNKALI YALLIG'LANISH JARAYONLARINING
REPRODUKTIV FUNKSIYAGA TA'SIRI VA BEPUSHTLIKNI
PROGNOZLASH MEZONLARI**

Xodjayeva Dilnoza Bobirovna

Qo'qon Universiteti Andijon Filiali

Assistent o'qituvchisi

Tel: +998 91 176 00-72

Email: doc.hodjaeva@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu tezis ayollarda surunkali yallig'lanish jarayonlarining reproduktiv tizimga ko'p qirrali ta'sirini hamda bepushtlikni erta bosqichda prognozlashning asosiy klinik va laborator mezonlarini ishlab chiqishga qaratilgan. Tezisda klinik-immunologik, endokrinologik va morfologik yondashuvlar kompleks qo'llanilib, yallig'lanish mediatorlari, sitokinlar profili va gormon muvozanatining buzilishi o'rtasidagi patogenetik bog'liqlik tahlil qilingan. Olingan natijalar diagnostik algoritmlarni takomillashtirish va terapevtik strategiyalarni optimallashtirish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: surunkali endometrit, sitokinlar profili, reproduktiv bepushtlik, anovulyatsiya, interleykin-6, trofoblast invaziyasi, oksidativ stress, immun tolerantlik, implantatsiya yetishmovchiligi, yallig'lanishga qarshi terapiya.

Bugungi kunda reproduktiv sog'liq muammolari jahon miqyosida tibbiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan bo'lib, Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, reproduktiv yoshdagi ayollarning 15-20 foizi bepushtlikdan aziyat chekadi. Shu jumladan, surunkali yallig'lanish jarayonlari - xususan, surunkali endometrit va salpingit - bepushtlikning tuzilmasida 30-40 foizgacha ulushni egallaydi. Ushbu holat patologiyaning kech tashxislanishi, subklinik kechishi va molekulyar-hujayrali mexanizmlarining yetarli darajada o'rganilmaganligi bilan bog'liq.

Surunkali yallig'lanish jarayonlarining reproduktiv funksiyaga ta'siri ko'p

bosqichli patogenetik mexanizmlar orqali amalga oshadi. Birinchi navbatda, yallig'lanish mediatorlari - xususan, interleykin-1-beta, interleykin-6, o'smaga qarshi nekroz omili-alfa - endometriyal retseptivlikni buzadi va trofoblastning bachadon shilliq qavatiga invaziyasini cheklab qo'yadi. Bu esa klinitsistlarga implantatsiya yetishmovchiligini sitokinlar profilini o'rganish orqali prognoz qilish imkonini beradi. Immunologik nuqtai nazardan, surunkali yallig'lanish jarayonlari mahalliy immun tolerantlikning buzilishiga olib keladi: tabiiy killer hujayralarning haddan tashqari faollashuvi va T-regulyator hujayralar sonining kamayishi homila implantatsiyasini imkonsiz qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu hujayralar nisbatidagi disbalans bepustlikni erta bosqichda bashorat qiluvchi mustaqil diagnostik mezon sifatida xizmat qilishi mumkin.

Endokrinologik jihatdan esa, yallig'lanish jarayonlari gipotalamo-gipofizar-tuxumdon o'qining ishlashini buzadi: kortizol va oksidativ stress ko'rsatkichlarining oshishi follikulogenezning fiziologik kechishini izdan chiqarib, anovulyatsiya rivojlanishiga zamin yaratadi. Anovulyatsiya holatida progesteron ishlab chiqarishning kamayishi lutein fazasi yetishmovchiligiga va shu tariqa takroriy implantatsiya muvaffaqiyatsizliklariga sabab bo'ladi. Morfologik tekshiruvlar natijasida endometriyda plazmatik hujayralarning to'planishi, stromanin fibrotik o'zgarishlari va bez arxitektonikasining buzilishi surunkali endometritning ishonchli histologik belgilari sifatida qayd etilgan. Gisteoroskopiya bilan birgalikda olib boriladigan maqsadli biopsiyanin diagnostik sezgirligi 92 foizga yetishi aniqlangan.

Davolash jihatidan, antibakterial terapiya bilan bir qatorda immun modulyatorlar, xususan, progesteron va plazmaferez usullarining qo'llanilishi endometriyal muhitni normalizatsiya qilish va keyingi reproduktiv natijalarni yaxshilash nuqtai nazaridan yuqori samaradorlikka ega ekanligi klinik tadqiqotlarda isbotlangan.

Surunkali yallig'lanish jarayonlarining reproduktiv funksiyaga ta'siri ko'p omilli etiologiyaga ega bo'lib, sitokinlar profili, immun hujayralar nisbati va endometriyal morfologiyani kompleks baholash bepustlikni erta prognozlashning

zamonaviy va ishonchli strategiyasini tashkil etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Краснопольский, В. И. Хронический эндометрит как причина нарушения репродуктивной функции / В. И. Краснопольский, С. Н. Буянова, Н. А. Щукина. - Москва : МЕДпресс-информ, 2020. - 224 с.
2. Сухих, Г. Т. Иммунологические аспекты репродуктивных потерь / Г. Т. Сухих, Л. В. Ванько. - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2018. - 304 с.
3. Рудакова, Е. Б. Хронический эндометрит в аспекте репродуктивных проблем / Е. Б. Рудакова // Лечащий врач. - 2019. - № 3. - С. 14-18.
4. Cicinelli, E. Chronic endometritis due to common bacteria is prevalent in women with recurrent miscarriage as confirmed by improved pregnancy outcome after antibiotic treatment / E. Cicinelli [et al.] // Reproductive Sciences. - 2014. - Vol. 21, № 5. - P. 640-647.
5. Kitaya, K. Local and circulating natural killer cells and their roles in uterine natural killer cells biology and reproductive failures / K. Kitaya, T. Yamaguchi // Clinical and Developmental Immunology. - 2012. - Vol. 2012. - Article ID 607436.
6. Тихомиров, А. Л. Роль хронического воспаления в генезе бесплодия / А. Л. Тихомиров, Д. М. Лубнин // Гинекология. - 2021. - № 2. - С. 8-13.